

ב"ה

פרשת שופטים

והנשארים ישמעו ויראו
שופטים יט, כ.

מדוע עדים זוממים צריכים הכרזה

כותב הרמב"ם "עדים זוממין צריכין הכרזה, והיאך היא ההכרזה שלהן, כותבין ושולחים בכל עיר ועיר, פלוני ופלוני העידו בכך וכך, והוזמו והרגנום, או לקו בפנינו או ענשנו אותם כך וכך דינרין, שנאמר^[1] "והנשארים ישמעו ויראו".

והנה ההכרזה על ענשם של עדים זוממין, ובכל פרטי הדברים דוקא – "כותבין ושולחין בכל עיר ועיר, פלוני ופלוני העידו בכך וכך. והוזמו והרגנום, או לקו בפנינו או ענשנו אותם כך וכך דינרין" – מורה על החומר המיוחד דעדים זוממין^[2]:

כל מי שחטא ולקה חוזר לכשרותו, שנאמר^[3] ונקלה אחיך לעינך, כיון שלקה הרי הוא אחיך^[4], ואם בעונש מלקות כן – הרי על אחת כמה וכמה שכן הוא בעונש הכי חמור – עונש מיתה, שלאחרי קבלת העונש – "הרי הוא אחיך".

ואם כן נשאלת השאלה: היתכן שלאחרי שקיבלו עונש הכי חמור, יכתבו וישלחו בכל עיר ועיר שידעו כולם ש"פלוני ופלוני העידו בכך וכך, והוזמו כו" – בגנות בהמה טמאה לא דיבר הכתוב^[5], ועל אחת כמה וכמה בגנותן של שני עדים שכבר קבלו את ענשם!?

אלא ודאי, בהכרח לומר שהענין דעדות שקר (אפילו בעדות ממון – "ענשנו אותם כך וכך דינרים") חמור כל כך, שמוכרחים לעשות ככל האפשרי שדבר כזה לא יחזור וישנה – על ידי זה ש"הנשארים ישמעו ויראו", אף על פי שלצורך זה מביישים את העדים לאחרי שכבר קיבלו את ענשם.

ויש לומר הביאור בחומר הענין דעדות שקר – על פי נגלה דתורה: מציאותו של יהודי היא – עדות על הקב"ה כדרשת הספרי^[6]: "ואהבת את ה' אלקיך – אהבהו על כל הבריות", ובגמרא^[7]: "ואהבת את ה' אלקיך – שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמיד חכם, ויהא משאו ומתנו (באמונה ודיבורו^[8]) בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו . . פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר^[9] ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר", מה שאין כן על ידי הנהגה הפכית חס ושלום, ש"עליו הכתוב אומר^[10] באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו", "נמצא שם שמים מתחלל"^[11].

...והנה חילול ה' (היפך הענין ד"שם שמים מתאהב על ידך") הוא ענין הכי חמור – כדברי הגמרא^[12]:

"שלשה (ארבעה^[13]) חילוקי כפרה כו' אבל מי שיש חילול ה' בידו כו'", היינו, שחילול ה' חמור יותר מכריתות ומיתות בית דין!

ולאידך, הגדר דחילול ה' אינו רק בענינים הכי חמורים שעונשם סקילה כו' – אדרבה: לאחרי שהובא הענין ד"חילוקי כפרה" עד לענין הכי חמור דחילול השם – ממשיכה הגמרא: "היכי דמי חילול השם, אמר רב כגון אנא, אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר". כלומר, מדובר אודות מעשה שאין בו איסור כלל (עשה או לא תעשה, ועל אחת כמה וכמה – לא כריתות ומיתות בית דין), ולא עוד, אלא שאדם אחר שאינו בדרגתו ומעלתו של רב ("כגון אנא") – מותר לו לקחת את הבשר תחילה ואחר כך לשלם. ואף על פי כן, כאשר "אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות"^[14] נוהג כן – הרי זה בגדר "חילול השם", שיש בו חומר אפילו לגבי כריתות ומיתות בית-דין!

ויש לומר, שמעין זה הוא גם בעדות שקר מכיון שכל ענינו של יהודי, עבודתו בקיום התורה והמצוות, עד להנהגתו בעניני הרשות, הוא – עדות על הקב"ה, "עבדי אתה ישראל אשר בכך אתפאר", נמצא, שכאשר יהודי מעיד עדות שקר חס ושלום, הרי זה היפך כללות ענינו שהוא עדות על הקב"ה, על דרך ובדוגמת הענין דחילול השם.

...ויש להוסיף – בנוגע לחיוב ההכרזה בעדים זוממין, "והנשואים ישמעו ויראו": ההכרזה "פלוני ופלוני העידו בכך וכך, והוזמו כו'" (לאחרי שכבר קיבלו את העונש, "כיון שלקה הרי הוא אחיך") היא לא רק לטובתם של "הנשואים", שלא יבואו להכשל חס ושלום בענין זה, כי אם, גם לטובתם של העדים זוממין עצמם. שכן, אם ישנו מישהו שלמד מהם ועשה כמותם, הרי גם לאחרי שקיבלו את העונש על המעשה שלהם, אין זה מכפר על המעשה שעשה מישהו אחר שלמד ממעשיהם.

...ולכן, העצה היא – "כותבין ושולחין בכל עיר ועיר, פלוני ופלוני העידו בכך וכך, והוזמו כו", שנאמר והנשואים ישמעו ויראו". אשר, על ידי זה מבטלים את האפשרות שיהיה מישהו שילמד ממעשיהם.

קטע משיחת פורים קטן, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשמ"ו ח"ב ע' 634.

[1] דברים יט, כ.

[2] דברים כה, ג.

[3] משא"כ בשאר הדברים שצריך הכרזה משום שנאמר בהם "ישמעו ויראו" – הכרזתן רק בעונש מיתה.

[4] רמב"ם הלכות סנהדרין יז, ו.

[5] ב"ב קכג, א.

[6] עה"פ ואתחנן ו, ה. וראה סה"מ צ להרמב"ם מ"ע ג.

[7] יומא פו, א.

[8] הגהות הב"ח יומא שם.

[9] ישעי' מט, ג.

[10] יחזקאל לו, כ.

[11] פרש"י יומא שם.

[12] יומא פו, א.

[13] תוספתא יומא פ"ו ט.

[14] רמב"ם הל' יסוה"ת ספ"ד.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגותו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה